

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
АСИСТИВНІ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА
ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ
підготовки магістра

Силабус освітнього компонента «Асистивні та цифрові технології в спеціальній та інклюзивній освіті» підготовки магістра

Розробник: Павлишина Наталія Борисівна, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: Ірина КУЗАВА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Завідувач кафедри: Ірина КУЗАВА

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма здобуття освіти	Галузь знань А Освіта Спеціальність А6 Спеціальна освіта Спеціалізація А6.02 Корекційна психопедагогіка Освітньо-професійна програма Корекційна психопедагогіка Освітній рівень: другий (магістерський)	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік навчання 2
ІНДЗ: €		Семестр 3-ий
		Лекції - 4год.
		Практичні (семінарські) - 6 год.
		Лабораторні - 6 год.
		Індивідуальні - 6 год.
		Самостійна робота - 96 год.
		Консультації - 14 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: Павлишина Наталія Борисівна

Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: +380991313431, Pavlyshyna.nataliia@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента (далі – ВОК) «Асистивні та цифрові технології в спеціальній та інклюзивній освіті» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Силабус ВОК є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти, укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти; алгоритм вивчення навчального матеріалу ВОК; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Мета ОК – засвоєння здобувачами вищої освіти базових знань з різновидів асистивних технологій (програмних і апаратних) для осіб із особливими освітніми потребами та цифрових освітніх ресурсів, їх адаптації до потреб учнів, формування вмінь та практичних навичок щодо використання асистивних і цифрових технологій у сфері спеціальної та інклюзивної освіти з метою забезпечення ефективного та доступного освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

Завдання ОК:

- систематизація у здобувачів вищої освіти системи уявлень та знань про сучасні асистивні та цифрові технології у сфері спеціальної освіти;
- формування умінь добирати, адаптувати та впроваджувати асистивні і цифрові технології відповідно до індивідуальних освітніх потреб учнів;
- набуття навичок аналізу ефективності застосування технічних засобів навчання у практиці інклюзивної освіти;
- формування готовності до постійного самонавчання та професійного вдосконалення у сфері освітніх технологій;
- забезпечення взаємозв'язку теоретичної та практичної складової ОК;
- формування інтегральних, загальних та спеціальних компетентностей, визначених силабусом ОК;
- досягнення визначених силабусом ОК результатів навчання.

3. Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): розвиток навичок активного слухання (здатність чути й розуміти потреби учнів, батьків, колег); вміння працювати в мультидисциплінарних командах (учитель – асистент – дефектолог – психолог – батьки); здатність аналізувати ефективність цифрових і асистивних технологій; творче використання технологій для адаптації навчальних матеріалів; упевнене користування освітніми платформами та інструментами; вміння критично оцінювати цифрові ресурси; навички безпечної роботи в інтернеті (cyber hygiene) та інше.

Методи навчання: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольні-оцінювальні; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

4. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Цифрові технології у контексті інклюзивної та спеціальної освіти						
Тема 1. Поняття та сфери застосування цифрових технологій у спеціальній та інклюзивній освіті. Поняття цифрових технологій у спеціальній та інклюзивній освіті. Сфери застосування цифрових технологій: комунікація та взаємодія, доступ до навчальних матеріалів. Переваги використання цифрових	10	2	-	8	-	Макс. к-сть балів за практичне заняття – 10 УО, ДС, ДБ

технологій у спеціальній та інклюзивній освіті						
Тема 2. Засоби для розробки цифрових дидактичних матеріалів. Поняття цифрових дидактичних матеріалів. Класифікація засобів для створення цифрових матеріалів. Вимоги до цифрових дидактичних матеріалів. Сучасний досвід використання у практиці інклюзивної та спеціальної освіти	10	-	2	8	-	УО, РМГ, Т, ДС, ІРС / 10
Тема 3. Онлайн середовища для створення відео та анімаційних навчальних матеріалів. Онлайн сервіси для створення анімаційних роликів. Онлайн інструменти для відеоуроків і демонстрацій. Середовища для створення інтерактивних відео. Сервіси для редагування та монтажу відео онлайн. Вимоги до навчальних відео та анімацій	10	-	-	8	2	УО, ДС, ДБ
Тема 4. Системи дистанційного навчання та їх характеристики. Поняття систем дистанційного навчання (LMS). Основні характеристики LMS. Популярні системи дистанційного навчання. Переваги та недоліки використання систем дистанційного навчання	10	-	-	8	2	УО, ДС, ДБ
Тема 5. Штучний інтелект як складова цифрового інформаційного простору. Еволюція розвитку систем штучного інтелекту. Основні характеристики штучного інтелекту. Області застосування штучного інтелекту у спеціальній та інклюзивній освіті	10	-	-	8	2	УО, ДС, ДБ Т
Тема 6. Основи захисту особистого цифрового	10	-	2	8	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 10

простору. Поняття особистого цифрового простору. Основні загрози цифровому простору. Захист акаунтів. Безпека пристроїв. Безпечне використання Інтернету. Захист особистих даних. Цифрова гігієна						
Разом за модулем 1	60	2	4	48	6	20
Змістовий модуль 2. Асистивні технології у закладах інклюзивної та спеціальної освіти						
Тема 7. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушенням інтелектуального розвитку. Пристрої для комунікації. Пристрої для розвитку навичок і навчання. Пристрої для організації часу й простору. Інструменти для організації діяльності. Програми для розвитку соціальних навичок	10	2	-	8	-	УО, ДС, ДБ
Тема 8. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушеннями зору. Пристрої для читання та письма. Пристрої для доступу до цифрових технологій. Програми-екранні читачі. Програми для збільшення зображень. Програми для розпізнавання тексту й об'єктів.	10	-	-	8	2	УО, ДС, ДБ
Тема 9. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушеннями слуху. Пристрої для покращення слуху. Пристрої для комунікації та сигналізації. Програми для комунікації. Програми для вивчення та використання жестової мови	10	-	-	8	2	УО, ДС, ДБ
Тема 10. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з розладами аутистичного спектру (РАС). Пристрої для комунікації. Пристрої для сенсорної підтримки.	10	-	2	8	-	УО, ДС, РМГ, ІРС, Т / 10

Пристрої для організації діяльності. Програми для комунікації (ААС-додатки). Програми для розвитку соціальних і когнітивних навичок. Сенсорні та розслаблювальні додатки						
Тема 11. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушенням мовлення. Інтерактивна підлога як засіб логопедичної корекції та реабілітації.. Методика застосування ігор інтерактивної підлоги під час корекції та розвитку моторної сфери дітей. Альтернативна (додаткова) комунікація за допомогою графічних символів, технічних пристроїв. Спеціальні електронні засоби комунікації.	10	-	-	8	2	УО, ДС, ДБ
Тема 12. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату. Пристрої для мобільності. Пристрої для управління ПК. Програми для альтернативного управління. Програми для управління поглядом.	10	-	-	8	2	УО, ДС, ДБ
Разом за модулем 2	60	2	2	48	8	10
ІНДЗ						30
КР 1						Т/20
КР 2						Т/20
Всього годин/Балів	120	4	6	96	14	100

Примітки:

^{1/} Moodle, Zoom, Meet – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/РС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Таблиця 3

№	ТЕМИ	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Цифрові технології у контексті інклюзивної та спеціальної освіти		
1	Тема 1. Поняття та сфери застосування цифрових технологій у спеціальній та інклюзивній освіті. 1. Підготувати коротке есе (1–2 стор.) про приклади використання технологій у сфері спеціальної та інклюзивної освіти. 2. Скласти таблицю «Традиційні методи навчання vs. використання цифрових технологій». 3. Охарактеризувати 2 сучасні цифрові інструменти чи платформи для інклюзивної освіти (наприклад, програми для синтезу мовлення, онлайн-платформи з адаптованими матеріалами).	8
2	Тема 2. Засоби для розробки цифрових дидактичних матеріалів. 1. Намалювати схему (mind-map) «Алгоритм створення цифрового дидактичного матеріалу» з поясненням етапів (аналіз потреб → вибір інструмента → розробка матеріалу → апробація → вдосконалення). 2. Розробити цифровий дидактичний матеріал (наприклад: інтерактивну вправу, навчальний плакат, презентацію чи онлайн-вікторину). 3. Створити порівняльну таблицю (не менше 3 засобів) за критеріями: простота використання, функціонал, доступність, можливості для інклюзивної освіти.	8
3	Тема 3. Онлайн середовища для створення відео та анімаційних навчальних матеріалів. 1. Створити навчальний відео- або анімаційний ролик на обрану тему зі шкільної програми. 2. Розробити інфографіку чи схему «Етапи створення навчального відео/анімації» (підготовка матеріалу → розробка сценарію → вибір сервісу → створення → редагування → презентація для учнів). 3. Дослідити та скласти короткий опис можливостей сучасних онлайн-сервісів для створення навчального відео та анімації (наприклад: Powtoon, Animaker, Moovly, Canva, Renderforest, Clipchamp).	8
4	Тема 4. Системи дистанційного навчання та їх характеристики. 1. Дослідити та скласти короткий опис популярних систем дистанційного навчання: Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Edmodo, Canvas, Brightspace. 2. Побудувати схему/інфографіку «Місце систем дистанційного навчання в інклюзивному освітньому середовищі» (з акцентом на комунікацію, доступність матеріалів, можливість адаптації). 3. Створити у будь-якій LMS (наприклад, Google Classroom чи Moodle) навчальне завдання або міні-курс для учнів початкової/середньої школи.	8
5	Тема 5. Штучний інтелект як складова цифрового інформаційного простору. 1. Скласти таблицю «Традиційні цифрові інструменти vs. інструменти на основі ШІ» (мін. 3–4 приклади). 2. Вибрати один із сучасних інструментів ШІ (наприклад: ChatGPT, Grammarly, Text-to-Speech, AI-тренажери) та описати. 3. Створити навчальний продукт: невелику вправу, текст із підказками, адаптований матеріал для учня за допомогою ШІ.	8

6	Тема 6. Основи захисту особистого цифрового простору. 1. Скласти таблицю «Небезпеки в цифровому середовищі та засоби їх запобігання» (мін. 5 прикладів). 2. Розробити пам'ятку (інфографіку) «10 правил цифрової безпеки для учня/студента». 3. Знайти приклад реального випадку витоку даних чи кіберзагрози (з новин, освітніх матеріалів).	8
Змістовий модуль 2. Асистивні технології у закладах інклюзивної та спеціальної освіти		
7	Тема 7. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушенням інтелектуального розвитку. 1. Скласти таблицю «Традиційні методи підтримки vs. асистивні технології» (мін. 3–4 приклади). 2. Обрати один асистивний пристрій чи програму (наприклад: GoTalk NOW, SymWriter, Choiceworks) та скласти короткий опис. 3. Підготувати коротке есе-роздум «Яку роль асистивні технології можуть відіграти у моїй майбутній педагогічній діяльності?».	8
8	Тема 8. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушеннями зору. 1. Скласти таблицю «Традиційні засоби навчання vs. цифрові асистивні технології для осіб із порушеннями зору». 2. Продумати дидактичний матеріал, адаптований для учня з порушенням зору, із використанням конкретного асистивного засобу (наприклад, навчальний текст у форматі, доступному для screen reader; завдання з використанням брайлівського дисплея; адаптована презентація). 3. Розробити інфографіку/схему «Класифікація асистивних технологій для осіб з порушеннями зору» (комунікаційні, навчальні, мобільність, доступ до інформації).	8
9	Тема 9. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушеннями слуху. 1. Розглянути ситуацію: «До інклюзивного класу прийшла дитина з двосторонньою сенсоневральною глухотою. Які технічні, програмні та педагогічні рішення ви запропонуєте для її ефективної інтеграції в навчальний процес?» Підготувати: - опис стратегії впровадження асистивних технологій. - список рекомендованих пристроїв/ПЗ. = пропозиції щодо адаптації навчального середовища. 2. Порівняти щонайменше три програмних засоби або додатки, які використовуються для підтримки осіб з порушеннями слуху. 3. Створити онлайн-тест на тему «Технології для осіб з порушенням слуху».	8
10	Тема 10. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з розладами аутистичного спектру (РАС). 1. Скласти огляд щонайменше 3 застосунків або програм, призначених для підтримки осіб з РАС (дошкільного або шкільного віку). 2. Обрати один з додатків або онлайн-ресурсів для дітей з РАС, протестувати (якщо можливо), та описати алгоритм використання. 3. Підготувати реферат (3–5 сторінок) на одну з тем: - Особливості розвитку та потреб осіб з розладами аутистичного спектру. - Використання цифрових технологій для підтримки комунікації при РАС.	8

	- Модель підтримки дітей з РАС в інклюзивному середовищі із застосуванням асистивних технологій. - Роль візуалізації та структурованого середовища у навчанні дітей з РАС.	
11	Тема 11. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушенням мовлення. 1. Здійснити аналіз щонайменше 3 цифрових засобів або додатків, які підтримують розвиток мовлення та комунікацію в дітей із порушеннями мовлення. 2. Обрати одну програму/додаток для дітей із порушенням мовлення та написати покрокову інструкцію з використання. 3. Підготувати реферат або аналітичну довідку (3–5 сторінок) на одну з тем: - Види мовленнєвих порушень та їх вплив на освітній процес. - Роль технологій у подоланні комунікативних бар'єрів у дітей з порушенням мовлення. - Альтернативна та додаткова комунікація (ААС): визначення, принципи, приклади засобів.	8
12	Тема 12. Асистивні пристрої і програмне забезпечення для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату. 1. Зробити порівняльний огляд 3–4 пристроїв або програм, які використовуються для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату. 2. Створити макет/ескіз інтерфейсу простої програми або пристрою, яка б допомогла дитині з ПОР у щоденному шкільному житті (наприклад: «розумний щоденник», «голосовий калькулятор», «панель емоцій» тощо). 3. Обрати одну програму або пристрій для осіб із порушеннями опорно-рухового апарату та написати покрокову інструкцію з використання (мінімум 5 кроків).	8
РАЗОМ:		96

6. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Вид – науково-практичний проєкт: **Створення авторської збірки онлайн-ресурсів для підтримки навчання дітей із різними нозологіями.**

Структура роботи:

- Титульна сторінка
- Назва ЗВО, ОК, ПІБ студента, керівника, рік.
- Вступ (1 стор.)
- Обґрунтування актуальності створення збірки.
- Мета та завдання роботи.
- Основна частина (6–10 стор.)
- Коротка характеристика нозологій (наприклад: РАС, ЗПР, порушення слуху, зору, опорно-рухового апарату, інтелектуальний розвиток).
- Опис онлайн-ресурсів, поданий у таблиці або каталозі .

- Для кожної групи ресурсів (напр. для дітей з РАС, порушеннями слуху тощо) подати 3–5 прикладів із коротким аналізом.
- Висновки (1–2 стор.)
- Узагальнення результатів.
- Рекомендації щодо впровадження ресурсів у практику інклюзивної освіти.
- Список використаних джерел (не менше 10)
- Нормативно-правові акти, наукові статті, посилання на ресурси (за вимогами АРА / ДСТУ).
- Додатки (за потреби)
- Скриншоти інтерфейсу, QR-коди, схеми, інструкції.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Таблиця 4

Макс. к-сть балів	Критерії оцінювання роботи		
6 балів	Обґрунтованість	Тема та мета роботи чітко визначені; актуальність і значення збірки аргументовані; вибір ресурсів логічно обґрунтований з позицій потреб дітей із різними нозологіями.	6 бали
		Актуальність загалом розкрита, але аргументація частково поверхова або не повністю узгоджена з темою; є незначні логічні неточності.	5-3 бали
		Відсутнє або слабе обґрунтування; мета не конкретизована; вибір ресурсів випадковий або не відповідає заявленим цілям.	2-0 балів
6 балів	Індивідуалізація	Продемонстровано глибоке розуміння індивідуальних освітніх потреб дітей з різними нозологіями; ресурси адаптовані до специфіки кожної групи; помітний авторський підхід.	6 бали
		Враховано окремі особливості учнів, але не системно; адаптація ресурсів частково поверхова; авторський підхід виражений слабо.	5-3 бали
		Не враховано індивідуальні особливості учнів; ресурси універсальні, без адаптації; відсутній авторський підхід.	2-0 балів
6 балів	Комплексність	Збірка охоплює широкий спектр ресурсів (освітні, комунікативні, корекційні); матеріали логічно структуровані, подані системно; є аналітичні висновки та рекомендації.	6 бали
		Представлено обмежену кількість ресурсів або відсутня чітка системність; частково порушена логіка викладу; рекомендації поверхові.	5-3 бали
		Низький рівень повноти; ресурси подані без	2-0

		системи; відсутній аналітичний компонент чи узагальнення.	балів
6 балів	Реалістичність і вимірюваність цілей	Цілі чітко сформульовані, реалістичні та досяжні; подані конкретні способи впровадження ресурсів у практику; робота має практичну цінність.	6 бали
		Цілі визначено, але не завжди конкретно; пропозиції щодо використання ресурсів частково абстрактні або не деталізовані.	5-3 бали
		Цілі нечіткі або відсутні; рекомендації нереалістичні чи відірвані від практики.	2-0 балів
6 балів	Оформлення роботи та відповідність вимогам	Робота повністю відповідає вимогам оформлення. Усі обов'язкові елементи присутні.	6 бали
		Загальні вимоги виконані, але є неточності в оформленні. Основні елементи роботи наявні, але їх структура/вигляд не завжди відповідають нормам. Допущено кілька несуттєвих порушень.	5-3 бали
		Робота має численні порушення оформлення. Не дотримано рекомендованих стандартів. Відсутні обов'язкові структурні елементи.	2-0 балів
30 балів	Разом		

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Асистивні та цифрові технології в спеціальній та інклюзивній освіті» здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені си́лабусом освітнього компонента, відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>) в діапазоні від **0 до 100 балів**. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, виконання контрольних робіт тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* си́лабуса освітнього компонента. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного

практичного заняття в день його проведення (максимальна кількість балів за одне практичне заняття - 6), відповідно до розкладу. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час виконання студентом контрольної роботи, підсумкового контролю.

Силабусом передбачено виконання контрольних робіт (КР1 та КР2) у формі тестування. Кожна КР передбачає виконання здобувачем вищої освіти тестових завдань (40 питань) різного рівня складнощів. За кожну правильну відповідь здобувач освіти отримує 1 бал. КР проводиться під час частини практичного заняття, що завершує вивчення модуля. Виконання КР здійснюється з використанням роздрукованих тестів або в режимі комп'ютерної діагностики (на навчальній платформі LMS Moodle). Здобувач освіти вважається таким, що приступив до проходження КР, якщо він допущений до нього, з'явився на КР та отримав тестові завдання.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення, відповідно до розкладу.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

Повторне складання заліку з ОК допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан (директор) факультету (інституту).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту»): повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); відрахування з університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Жодні види порушень академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки» ([URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/](https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/)).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, працевлаштування, участь у програмі академічної мобільності,

здобуття освіти за іншою спеціальністю (освітньою програмою), навчання за програмою «Подвійний диплом», тривале відрядження за основним місцем роботи, станом здоров'я, перебування у відпустці в зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, наявність статусу особи з особливими освітніми потребами) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (див. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>).

Підготовка здобувачів вищої освіти у ВНУ імені Лесі Українки здійснюється відповідно до Положення (URL: [file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/2024_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B4%D1%83%D0%B0%D0%BB_%D0%BD%D1%83_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%82%D1%83_%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/2024_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B4%D1%83%D0%B0%D0%BB_%D0%BD%D1%83_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%82%D1%83_%20(2).pdf)). Години, форма навчання та особливості організації освітнього процесу визначаються на семестр (поточний навчальний рік) та відображаються в індивідуальних графіках навчання здобувачів освіти та програмі навчання.

В процесі вивчення ОК під час проведення занять можуть використовуватись технології дистанційного навчання через мережу «Інтернет» в умовах карантинних обмежень, воєнного стану; навчанні здобувачів освіти під час хвороби; участі у дистанційних олімпіадах, конкурсах; отриманні консультацій тощо (див. Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: [file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/HP%20840/Downloads/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%96-%D0%9F%D0%A0%D0%9E_%D0%94%D0%9D_2020%20(3).pdf)). Навчання осіб із особливими потребами передбачає залучення додаткових технологій дистанційного навчання під час здійснення всіх видів підготовки, включаючи професійно-практичну, з урахуванням особливостей розвитку здобувачів освіти. Під час організації освітнього процесу в Університеті технології дистанційного навчання можуть використовуватись при проведенні навчальних занять, контрольних заходів, а також при забезпеченні самостійної роботи.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач освіти досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ВОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ВОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ВОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах

студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з ВОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 100 балів.

Здобувачі вищої освіти можуть долучатися до оновлення змісту ОК шляхом подання пропозицій викладачу. Ел.адреса викладача для таких пропозицій: Pavlyshyna.Nataliia@vnu.edu.ua.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом. Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом ОК. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Порядок проведення заліку.

У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100. У такому випадку залік проводиться у формі тестування (25 питань по 4 бали кожне. Якщо відповідь правильна, то ЗО отримує максимум 4 бали, частково правильна – в діапазоні від 3 балів – до 0 балів. Якщо серед варіантів відповідей здобувач вищої освіти обрав хоч одну хибну – отримує 0 балів).

Орієнтовний перелік питань, котрі виносяться на залік:

1. Поняття цифрових технологій у спеціальній та інклюзивній освіті.
2. Сфери застосування цифрових технологій: комунікація та взаємодія, доступ до навчальних матеріалів.
3. Переваги використання цифрових технологій у спеціальній та інклюзивній освіті
4. Поняття цифрових дидактичних матеріалів.
5. Класифікація засобів для створення цифрових матеріалів.
6. Вимоги до цифрових дидактичних матеріалів.
7. Сучасний досвід використання у практиці інклюзивної та спеціальної освіти
8. Онлайн сервіси для створення анімаційних роликів.
9. Онлайн інструменти для відеоуроків і демонстрацій. Середовища для створення інтерактивних відео. Сервіси для редагування та монтажу відео онлайн.
10. Поняття та основні характеристики систем дистанційного навчання (LMS).
11. Переваги та недоліки використання систем дистанційного навчання
12. Еволюція розвитку систем штучного інтелекту.
13. Основні характеристики штучного інтелекту.
14. Области застосування штучного інтелекту у спеціальній та інклюзивній освіті
15. Поняття особистого цифрового простору.
16. Основні загрози цифровому простору. Безпечне використання Інтернету.
17. Цифрова гігієна та захист особистих даних: особливості та характеристика.
18. Пристрої для комунікації осіб з порушенням інтелектуального розвитку.
19. Пристрої та програми для розвитку навичок і навчання осіб з порушенням інтелектуального розвитку.
20. Пристрої для організації часу й простору осіб з порушенням інтелектуального розвитку.

21. Пристрої для читання та письма для осіб з порушеннями зору.
22. Пристрої для доступу до цифрових технологій для осіб з порушеннями зору.
23. Програми-екранні читачі для осіб з порушеннями зору.
24. Програми для збільшення зображень для осіб з порушеннями зору.
25. Програми для розпізнавання тексту й об'єктів для осіб з порушеннями зору.
26. Пристрої для покращення слуху для осіб з порушеннями слуху.
27. Пристрої та програми для комунікації та сигналізації для осіб з порушеннями слуху.
28. Програми для вивчення та використання жестової мови для осіб з порушеннями слуху.
29. Пристрої та програми для комунікації осіб з розладами аутистичного спектру (РАС).
30. Пристрої для сенсорної підтримки осіб з розладами аутистичного спектру (РАС).
31. Пристрої для організації діяльності осіб з розладами аутистичного спектру (РАС).
32. Програми для розвитку соціальних і когнітивних навичок осіб з розладами аутистичного спектру (РАС).
33. Сенсорні та розслаблювальні додатки для осіб з розладами аутистичного спектру (РАС).
34. Інтерактивна підлога як засіб логопедичної корекції та реабілітації.
35. Методика застосування ігор інтерактивної підлоги під час корекції та розвитку моторної сфери дітей.
36. Альтернативна (додаткова) комунікація за допомогою графічних символів, технічних пристроїв.
37. Пристрої для мобільності осіб з порушеннями опорно – рухового апарату.
38. Пристрої для управління ПК особами з порушеннями опорно – рухового апарату.
39. Програми для альтернативного управління особами з порушеннями опорно – рухового апарату.
40. Програми для управління поглядом особами з порушеннями опорно – рухового апарату.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним/педагогічним працівником, враховуючи такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Таблиця 4

Критерії оцінювання навчальних досягнень		Правильність отриманих відповідей/бали		Повнота та логічність відповіді/бали		Наявність висновків та ілюстративних прикладів/бали		Презентація (тощо) /бали	
Рівень навчальних досягнень здобувача вищої освіти/загальна кількість балів	Відмінно/ 6 балів	глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	2	в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, творчо, вільно, самостійно викладає навчальний матеріал, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє оригінальність підходу до вирішення проблем (створює нові ідеї, пропонує альтернативні шляхи розв'язання задач / вирішення проблем) тощо	2	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані, лаконічні висновки, узагальнення	2*/ 1**	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи та додаткову інформацію. Дотримано вимог академічної доброчесності	1**
	Дуже добре/ 5 балів	розкриває основний зміст теоретичних питань та практичних завдань. Вільно та коректно послуговується науковою термінологією, дотримується академічної доброчесності	2	володіє навчальним матеріалом, наводить логічні аргументи на підтвердження власних думок. Демонструє традиційні підходи до вирішення проблем з елементами новизни тощо	2	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні, обґрунтовані висновки	1*/ 0,5**	презентація оформлена відповідно до вимог, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної доброчесності. Дотримано вимог академічної доброчесності	0,5**
	Добре/ 4 бали	висвітлює основний зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при цьому допускаються неточності. Вільно та	1,5	відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє достатні знання окремих положень.	1,5	наводить ілюстративні приклади. Робить самостійні висновки	1*/ 0,5**	презентація оформлена відповідно до вимог з незначними неточностями, включає всі обов'язкові елементи. Дотримано	0,5**

		коректно послугується науковою термінологією, дотримується академічної добročесності		Аналізує та оцінює матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації				вимог академічної добročесності	
	Задовільно/ 3 бали	частково розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, є неточності. Є неточності під час вживання наукової термінології, дотримується академічної добročесності	1	частково відтворює навчальний матеріал, виявляє задовільний рівень знань окремих положень. Розуміє матеріал, але при висвітленні окремих питань не вистачає достатньої глибини та аргументації	1	не завжди, але може навести приклади. Робить формальні висновки	1*/ 0,5**	<i>презентація оформлена в довільній формі, структура презентації включає окремі обов'язкові елементи. Дотримано вимог академічної добročесності</i>	0,5**
	Достатньо/ 2 бали	під час відповіді припускається фактичних помилко. Практичні завдання виконано, проте наявна значна кількість помилко і неточностей. Дотримується академічної добročесності	1	має фрагментарні знання, здатний відтворити меншу частину навчального матеріалу, лише окремі чи елементи складових частин питання. Частково розуміє матеріал, під час його відтворення не вистачає достатньої глибини та аргументації	0,5	не завжди вдається сформулювати висновки. Як правило, вони носять формальний характер	0,5*/ 0,25**	<i>презентація оформлена без дотримання вимог, відсутні декілька обов'язкових елементів</i>	0,25**

	Незадовільно/ 1-0 бали	здобувач вищої освіти не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не дотримується академічної доброчесності	0,25	здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити	0,25	висновки відсутні, здобувач вищої освіти не в змозі їх сформулювати	0,5*/ 0,25**	презентація відсутня або порушено вимоги академічної доброчесності	0,25**
--	---------------------------	---	------	--	------	---	-----------------	--	--------

* бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття не передбачають підготовку презентації з теми (тощо);

** бал виставляється здобувачу освіти у ситуації, коли завдання практичного заняття передбачають підготовку презентації з теми (тощо).

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Таблиця 5

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

- Багно Ю.М. Роль інтерактивних технологій у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. *Інклюзивна освіта та навчання в сучасних умовах трансформацій: психолого-педагогічні основи інклюзивної освіти* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 23 січня – 5 березня 2023. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2023. С. 13-17.
- Будник О.Б. Цифрові технології в інклюзивній освіті: реалії, проблеми та перспективи. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки. № 3 (2020). С. 39-45.
- Гуренко О.І., Алексєєва Г.М., Лопатіна Г.О., Кравченко Н.В. Використання комп'ютерних тифло-технологій та тифлозасобів у інклюзивному освітньому просторі університету. *Information Technologies and Learning Tools*. 2017. 61(5). С. 61-75.
- Гуренко О.І., Мицик Г.М., Попова А.С., Лопатіна Г.О. Використання цифрових технологій для реалізації інклюзивної вищої освіти: перспективи та обмеження. *Інклюзія і суспільство*, Випуск 2. 2023. С. 28-36.
- Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ. 2023. 232 с
- Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Роз-порядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.

7. Озарчук А. Використання штучного інтелекту в навчанні здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. *Нова педагогічна думка*. 2024. № 3 (119). С. 38-43.
8. Озарчук А., Басараба Н., Можливості чатботів на основі штучного інтелекту в контексті інклюзивного навчання. *Нова педагогічна думка*. Том 121 № 1 (2025). С. 48-53.
9. Онищенко С.В. Цифрові технології в розвитку інклюзивної освіти. *Світова наука: проблеми, перспективи, інновації*: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (2 жовтня 2020 року): збірник тез. Бердянськ : БДПУ. 2020. С. 42-45.
10. Постоян Т.Г. Асистивні технології у контексті інклюзивної освіти. *Габітус*. 2020. Вип. 12. Т. 2. С. 198-202.
11. Потапюк Л.М., Димарчук О.В. Асистивні технології як допоміжні засоби організації навчання осіб з вадами зору. *Інженерні та освітні 33 технології. Електронний щоквартальний науково-практичний журнал*. Кременчук : КрНУ, 2021. Том 9. Випуск 1. С. 8-18.
12. Прус О.В. Використання штучного ін-телекту в адаптивних навчальних системах: перспек-тиви розвитку освіти України. *LIII Всеукраїнська науково-технічна конференція факультету інформа-ційних технологій та комп'ютерної інженерії* (м. Ві-нниця, 20–22 березня 2024 р.). URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41952/20967.pdf?sequence=3&isAllo w>.
13. Степаненко В.І. Адаптивні інформаційно-комунікативні технології в інклюзивній освіті. *Інклюзивна освіта та навчання в сучасних умовах трансформацій: психолого-педагогічні основи інклюзивної освіти* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 23 січня – 5 березня 2023. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2023. С. 149-151.
14. Струтинська О.В., Умрик М.А. Сучасні освітні тренди в умовах розвитку цифрового суспільства. *Інноваційна Педагогіка*. Випуск 26. 2020. С. 201-205.
15. Чайка М.С., Усатенко Г.В., Кривоногова О.В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. — Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с
16. Чекан О.І. Роль цифровізації у підтримці інклюзивної освіти дітей дошкільного віку з аутистичними порушеннями в Україні. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. № 3 (2024). С. 48-54.
17. Чупахіна С. Цифрові технології в корекційно-розвитковій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: готовність учителів-логопедів. *Педагогіка ххІ століття: сучасний стан та тенденції розвитку*. 2021. С. 916-951.
18. Чушак І., Андруник В. Аналіз навчальних платформ для осіб з особливими потребами. *Інформаційні системи та мережі*. 2024. Випуск 15. С. 389-405.
19. Які технології допомагають людям з обмеженими можливостями. BBC news (Україна). URL: https://www.bbc.com/ukrainian/science/2016/02/160202_tech_disability_ko.

Інтернет-ресурси:

20. <https://digitalstate.gov.ua/>
21. <https://canva.com>
22. <https://kahoot.it>
23. <https://learningapps.org>
24. <https://moodle.vnu.edu.ua>
25. <https://padlet.com>
26. <https://www.powtoon.com>
27. <https://prezi.com>
28. <https://wordwall.net>
29. <https://quizlet.com/>
30. <https://spending.gov.ua/>

Неформальна освіта:

1. <https://osvita.diia.gov.ua/>
2. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
3. <https://vseosvita.ua/>
4. <https://vumonline.ua/>
5. <https://www.ed-era.com/>

Інтернаціоналізація:

6. Репозитарії, колекції наукових ресурсів:
<https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/repository/>
7. Відкриті освітні ресурси: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/oer/>
8. Пошукові системи: <https://library.vnu.edu.ua/resource/oar/search-engines/>
9. Бази даних: <https://library.vnu.edu.ua/resource/prepaid-resources/databases/>